

El drama de molts pares

Famílies a cavall de l'heroïna

Moltes famílies queden destrossades per culpa de la droga. Només algunes saben reaccionar a temps.

El meu fill és un malalt drogaaddicte atrapat en una espiral sense sortida. Té 22 anys i en fa sis que va entrar a la presó per primera vegada. Com que allà no segueix cap tractament terapèutic, tan bon punt el deixen en llibertat el primer que fa és intentar aconseguir una dosi. I, és clar, torna a delinquir i el tornen a tancar... Però vaja, no vull parlar del meu fill com un cas especial. De fet, el 95% dels joves tancats a les presons catalanes tenen el mateix problema que ell". Joaquina Jou ha après a generalitzar a força de descobrir que el seu no era un cas aïllat. Un bon dia va adonar-se que portava tres anys fent viatges inútils a la presó de la Trinitat i, juntament amb altres mares de presos, va decidir-se a muntar l'Associació Fènix en defensa de la rehabilitació dels toxicòmans.

Un germà, la colla d'amics o la mateixa escola poden ser la porta d'entrada a un món marginal que va escanyant l'individu fins a ofegar-lo. "La família arriba a quedar destrossada per culpa de la droga, però no cal exagerar: qui s'ho passa pitjor és el drogaaddicte", diu Joaquina Jou. Sense negar l'evidència, també és cert que els familiars del toxicòman tenen un paper protagonista en una obra dramàtica que mai haurien volgut interpretar. De sobte es troben actuant en un escenari desconegut, i depèn en bona part de la seva representació que la tragèdia evolucioni cap a un final feliç. Tots els especialistes consultats coincideixen a dir que el suport familiar és un element bàsic per a la possible recuperació del malalt drogaaddicte. Però sovint la família reacciona quan ja ha finalitzat l'últim acte i està a punt de caure el teló.

DEGRADACIÓ FAMILIAR

Marta Escudera, experta en toxicomanies, constata que "en molts casos l'aparència física del toxicòman no evidencia l'existència de la síndrome, però les alte-

racions en la seva conducta -irritabilitat excessiva, canvis de caràcter, falta d'interès i d'il·lusions i bregues que van degradant progressivament la relació entre pares i fills".

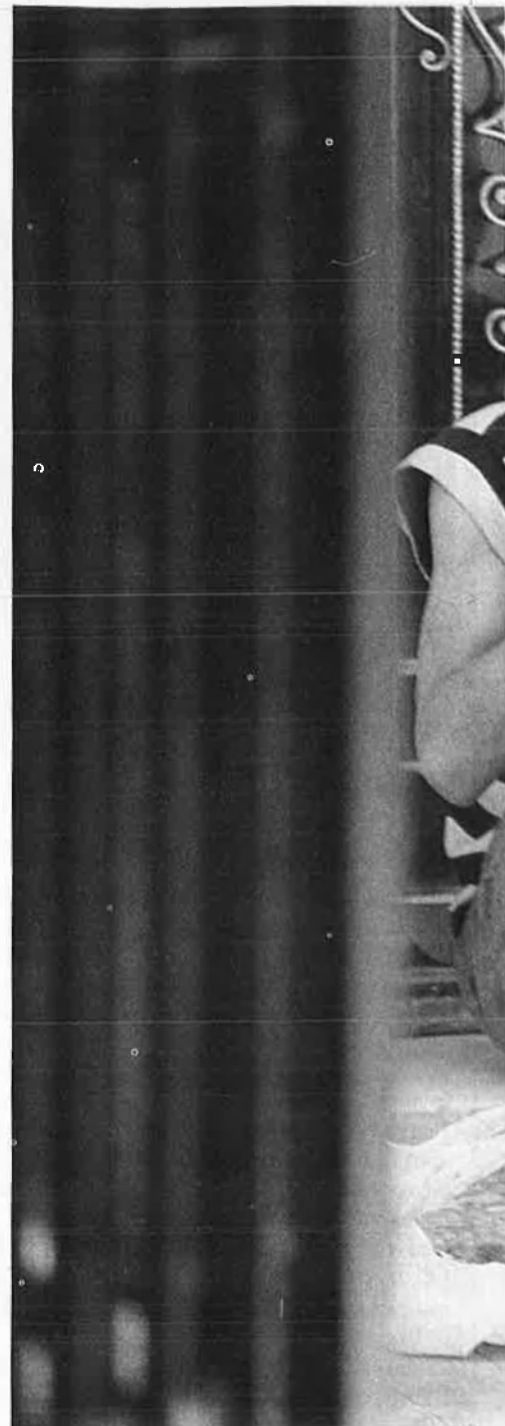
L'heroïnomania s'adquireix ja a l'adolescència, sobretot entre els 15 i els 20 anys, com a culminació d'un procés que s'inicia amb el consum de productes aparentment innocus com alcohol, tabac o cannabis. "Aquest procés -explica Escudero- coincideix amb l'etapa en què normalment s'adquireixen valors culturals, socials i professionals, la qual es veu molt pertorbada. El resultat és la falta de capacitat professional, el fracàs en els estudis, l'atur, el desinterès pel futur, la comunicació i la incapacitat afectiva. L'heroïnòman és un ser sense perspectives, mentider i egoista, que es converteix en un delinqüent en potència.

Tot això provoca una greu crisi familiar, ja que s'altera la dinàmica normal i es trenca el mínim vestigi de comunicació. Quan s'arriba a aquest punt, la família té tres sortides: negar la realitat, evitant arribar al fons del problema i acceptant les respostes del toxicòman de "no em passa res"; mantenir el cercle viciós de retrets i acusacions mutus, amb el consegüent desgast afectiu que comporta; o bé sol·licitar ajuda externa i rebre una atenció terapèutica adequada.

ENTRE L'AGRESSIVITAT I LA TENDRESA

"Molts pares comencen a intuir el problema quan el fill ja està perdut -assegura la presidenta de l'Associació Fènix. Descobreixen que el noi consumeix drogues perquè l'ha detingut la policia mentre intentava obrir un cotxe, o perquè ha tingut un tropell i l'han hagut d'ingressar corrents en urgències, o perquè s'han trobat a faltar objectes de valor en el domicili..."

Segons ella, "el drogaaddicte és molt astut i sap mentir molt bé. Quan pateix la

síndrome d'abstinència està agressiu i intractable, però quan ha aconseguit diners per comprar-se una dosi i se l'ha injectada, es converteix durant unes hores en la persona més atenta, simpàtica i afectuosa del món”.

Normalment són les dones (sobretot mares, però també esposes, nòvies o germanes) les que es reponsabilitzen del drogaaddicte empresonat. Si cal, elles deixen la feina per poder dedicar el seu temps als tràmits judicials i terapèutics que calguin. Són les altres víctimes de la droga, persones que es troben amb la vida capgirada

quan tot just començaven a tastar el plaer de viure. “Quan has passat vint anys educant els fills i penses que per fi tindràs temps per dedicar-te a allò que sempre t'hauria agradat, llavors et cau el cataclisme de la droga al damunt. Un malalt toxicòman a casa és com un invàlid. Si te'n responsabilitzes has d'a-frontar més obligacions que ningú, i et queda menys temps per a tu que quan els nanos eren petits. A sobre, no pots descuidar l'atenció al marit, ni als altres fills o néts...”

GIRAR LA CARA PER IMPOTÈNCIA

A banda dels familiars que fan el possible i l'impossible per recuperar els fills enganxats a la droga, a l'altra cara de la moneda hi ha aquells casos en què ningú es vol fer càrrec del drogaaddicte. Incapaç de superar el desconcert i la desesperació inicial, els parents del malalt se'n desentenen. “Vés-te'n, no volem saber res més de tu” és una manera còmoda d'amagar el problema en lloc de fer el cor fort i intentar sobreposar-se a la impotència.

“Encara que en principi les famílies es mostrin reticents i poc predisposades a col.laborar, les seves actituds canvien a mesura que adquireixen informació i són assessorades sobre com han d'actuar per afavorir el procés terapèutic del malalt. S'ha demostrat que la implicació familiar repercuteix en l'augment dels períodes d'abstinència dels heroïnòmans”. Aquesta és una de les conclusions d'un estudi editat pel servei municipal de drogodependències de Palma de Mallorca, del qual també es desprèn que el 75% dels toxicòmans són solters i el 60% viuen amb els pares.

Sense sortir del terreny estadístic, una enquesta sobre el consum de drogues a la ciutat d'Alacant (dirigida per Jesús Rodríguez i publicada per la Conselleria de Sanitat i Consum de la Generalitat valenciana) revela que el 25,6 de la població major de 18 anys ha fumat “alguna vegada” o “freqüentment” marihuana o haixix. Un 4,2% d'alacantins ha pres alguna vegada LSD o àcids. Un 3,4% ha pres cocaïna i més de l'1,1% ha pres opiacis (heroïna, morfina, opi). Com també, un 15% ha pres alguna vegada amfetamines, un 11% ha combinat mescleres (alcohol, amfetamines, analgèsics...) i prop d'un 40% ha consumit alguna vegada tranquil.litzants.

Les xifres recollides per la Generalitat de Catalunya diuen que, només al Principat, hi ha més de 20.000 persones amb problemes greus de drogaaddicció. Dels qui demanen ajuda per alliberar-se del parany de la droga, un 48% són heroïnòmans. I, per si no n'hi hagués prou, al drama de la drogodependència s'afegeix el tema de la sida. A la ciutat de Barcelona, un 56% dels afectats per aquesta malaltia són usuaris de drogues per via parenteral.

'JUNKIE' POBRE, 'JUNKIE' RIC

Les mares de presos toxicòmans desconfien de les estadístiques, ja que “en lloc de reflectir la realitat, l'encobreixen i la distorsionen”. Es queixen que “els rics no surten mai a les llistes de drogaaddic-

Una imatge cada vegada més habitual.

RAFA GIL

tes, ja que a ells no els cal robar per comprar una dosi de cavall o de coca de primera qualitat". A més, mentre uns han de "recuperar-se" entre reixes (on, tal i com admeten les fonts penitenciàries, la droga circula amb total impunitat), els altres són enviats a un centre sanitari estranger (en un viatge potser camuflat com a "vacances de plaer") a la primera de canvi. Una vegada desintoxicats, els pares ho tenen fàcil per a proporcionar-los una feina digna que els mantingui ocupats i els distregui de les drogues. I, en el pitjor dels casos, no és estrany que les morts per sobredosi dels fills de famílies influents es desfressin de sobtades "aturades cardíques"...

Precisament, l'elevat nombre de morts per sobredosi ha contribuït a disparar l'alarma social respecte al fenomen de la drogaaddicció. Amb tot, el que més preocupa la població en general són els efectes derivats del consum de droga: la delinqüència i la inseguretat ciutadana. "L'única solució passa per fer centres de rehabilitació en lloc de presons i per imposar penes dures als traficants, sense fiances ni reduccions de condemna", diu Joaquina Jou. Enfront d'uns afectats que se'n van a l'arrel del problema i demanen més recursos per a la rehabilitació de toxicòmans, les administracions es limiten a agafar el bou per les banyes i s'apunten al carro de construir més pre-

Entre la delinqüència i la sobredosi

La drogaaddicció és la causa que genera més inseguretat a la ciutat de Barcelona, tal com es desprèn d'una enquesta realitzada per l'Institut d'Estudis Metropolitans i presentada recentment pel governador civil Ferran Cardenal. Els toxicòmans preocupen els barcelonins tant pel seu potencial delictiu com pel temor que algun familiar es pugui enganxar al món de la droga. La mateixa enquesta revela que un de cada tres ciutadans creu que el problema de la droga es resoldrà amb un control més eficaç del tràfic d'estupefaents.

Segons un altre estudi encarregat pel Ministeri de Sanitat, els habitants de Catalunya i d'Aragó creuen que la inseguretat ciutadana és el principal problema

derivat del consum de drogues, mentre que els de València destaquen en primer terme el deteriorament de la salut.

És prou sabut que en els últims anys ha augmentat de forma espectacular el nombre de morts per sobredosi d'heroïna, especialment a les ciutats de Barcelona, Madrid i València.

Del gener al juny de 1990, a Barcelona s'han comptabilitzat 67 víctimes mortals del *cavall*, mentre que en el mateix període de l'any passat ja n'havien mort 95.

Aquesta dada, lluny de tenir una explicació optimista, ve donada pel descens del consum d'heroïna en favor de la cocaïna. Pel que sembla, n'hi ha que surten del foc per caure a les brases.

sions. És aquí quan entren en joc les iniciatives privades de rehabilitació de toxicòmans, entre les quals no falten organitzacions de marcades tendències sectàries. "No es pot desqualificar cap col·lectiu que intenti donar una mà als drogaadictes mentre l'administració no disposi de places en els seus centres. Abans que res cal que els governants donin prioritat al problema de la droga en totes les seves dimensions".

Es la crida d'una mare que encara no ha perdut l'esperança que el seu fill, a hores d'ara internat a Lleida-2, retorni algun dia a la vida *normal*. Sap que tal vegada això no passarà mai. En Carles pot morir qualsevol dia víctima de la sida, d'una sobredosi o d'una adulteració. Però ja fa anys que la seva mare va optar per no rendir-se abans d'hora davant d'aquesta amenaça anunciada.

Eva Piquer